

JYX

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Pulkkinen, Jonna

Title: Erityisopetusta ohjaava lainsäädäntö muuttui, muuttuivatko käytännöt?

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Jyväskylän yliopisto, 2019

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Pulkkinen, J. Erityisopetusta ohjaava lainsäädäntö muuttui, muuttuivatko käytännöt?. Ruusupuiston kärkiuutiset, (4). <https://peda.net/jyu/ruusupuisto/uutisarkisto/4-2019/4>

Ruusupuiston kärkiuutiset

KASVATUS- JA KOULUTUSUUTISIA JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSTA

Erityisopetusta ohjaava lainsäädäntö muuttui, muuttuivatko käytännöt?

Erityisopetusjärjestelmää uudistettiin 2010-luvun alussa. Yhtenä syynä uudistuksiin oli erityisoppilaiden määrän – ja siten myös erityisopetuksen kustannusten – jatkuva kasvu. Tavoitteena oli pysäyttää tämä kasvu ja lisätä oppimisen varhaista tukea. Uudistusten jälkeen erityisoppilaiden määrä vähenikin ja erityisopetuksen resursseja alettiin siirtää kunnissa erityisryhmistä varhaiseen tukeen.

Lakiuudistukset muuttivat erityisopetuksen rahoitusta ja tuen järjestämistä

Ensimmäinen vaihe erityisopetusjärjestelmän uudistusta oli rahoitusjärjestelmän muuttaminen vuonna 2010. Tällöin erityisopetuksen rahoitus muuttui väestöpohjaiseksi eikä erityisoppilaista, pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia oppilaita lukuun ottamatta, enää maksettu korotettua valtionosuutta. Uudistus siis poisti taloudellisen kannustimen siirtää oppilaita erityisopetukseen.

Toinen vaihe uudistusta oli perusopetuslain muuttaminen vuonna 2011. Perusopetuslain uudistuksella haluttiin lisätä varhaista tukea ja tuen suunnitelmallisuutta sekä tehostaa eri tukijärjestelyjen käyttöä. Tavoitteena oli, että oppilaan tarvitsema tuki voitaisiin järjestää ensisijaisesti yleisopetuksen yhteydessä. Perusopetuksessa siirryttiin oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestelmään, joka sisältää kolme tuen vaihetta: yleisen, tehostetun ja erityisen tuen. Tuen vaiheet voivat sisältää samoja tukijärjestelyjä, kuten opetuksen eriyttämistä ja osa-aikaista erityisopetusta, mutta ne eroavat siinä, miten jatkuvaa ja laajaa oppilaan tuen tarve on.

Väitöstutkimuksessani tarkastelin erityisopetuksen käytäntöjen muuttumista uudistusten jälkeen kunta- ja koulutasolla. Aineistona olivat erityisopetuksen viralliset tilastot, rehtoreille suunnattu kysely sekä opetustoimen johtajien haastattelut.

Muutokset näkyvät erityisesti osa-aikaisen erityisopetuksen tarjonnassa

Lakiuudistukset vähensivät kunnissa erityisoppilaiden määrää ja muuttivat erityisopetuksen tarjontaa. Tilastot osoittivat etenkin rahoitusjärjestelmän muuttaneen erityisopetuksen tarjontaa. Opetustoimen johtajat ja rehtorit taas kokivat perusopetuslain uudistamisella olleen rahoitusjärjestelmän uudistusta suurempi merkitys erityisopetuksen käytäntöjen muuttumiselle kunnissa ja kouluissa.

Uudistusten jälkeiset muutokset näkyivät selvimmin osa-aikaisessa erityisopetuksessa, jolla on ollut vuosikymmeniä merkittävä rooli suomalaisessa peruskoulussa yhtenä varhaisen tuen muotona. Osa-aikaisen erityisopetuksen tarjonta kunnissa väheni rahoitusjärjestelmän uudistuksen jälkeen mutta lisääntyi jälleen perusopetuslain uudistuksen jälkeen. Osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys korostuu uudessa oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestelmässä, sillä se mahdollistaa oppilaiden varhaisen tukemisen yleisopetuksen yhteydessä. Uudistusten seurauksena kunnissa onkin tullut tarve kohdentaa erityisopetuksen resursseja uudelleen siirtämällä niitä erityisryhmistä varhaiseen tukeen, kuten osa-aikaiseen erityisopetukseen.

Uudistukset sopeutetaan aiempiin rakenteisiin ja käytäntöihin

Kuntien ja koulujen välillä oli vaihtelua siinä, miten erityisopetuksen käytännöt ovat muuttuneet uudistusten jälkeen. Erityisesti kunnan ja koulun koko selittivät vaihtelua. Koulutus uudistuksia toteuttaessa uudistusten tuomat muutokset sopeutetaan olemassa oleviin rakenteisiin ja käytäntöihin. Tämä tuo vaihtelua siihen, miten erityisopetuksen uudistuksia on toteutettu eri kunnissa ja kouluissa. Lisäksi resurssit vaikuttavat uudistusten toteuttamiseen. Jos resurssit ovat niukat ja rahoitusjärjestelmä ei tue pedagogisia uudistuksia, on todennäköistä, että uudistus ei toteudu tavoitteiden mukaisesti. Resurssien merkitys uudistusten toteuttamisessa kuitenkin vaihtelee, ja uudistusten toteutuminen riippuu myös uudistuksesta ja sitä toteuttavista henkilöistä.

Koulun henkilökunnan rooli uudistusten toteuttamisessa merkittävä

Opettajilla ja rehtoreilla on työssään paljon harkintavaltaa. Koulutus uudistuksia toteuttaessaan he voivat vaikuttaa siihen, miten uudistukset sovitetaan niihin olosuhteisiin, joissa toimitaan. Kuluneen vuoden aikana julkisessa keskustelussa ovat korostuneet erityisesti opettajien kielteiset kokemukset heidän työnsä ja työympäristönsä muuttumisesta erityisopetusjärjestelmän uudistamisen jälkeen. Olosuhteet, kuten puutteelliset resurssit ja suuri työmäärä, asettavatkin opettajien ja rehtorien työlle reunaehdoja.

Koulutus uudistuksissa ja niiden onnistumisessa tai epäonnistumisessa ei kuitenkaan ole kysymys vain resursseista. Rakenteiden ja resurssien lisäksi on tärkeää kiinnittää huomiota myös siihen, miten motivoidaan ja sitoutetaan koulun henkilökunta uudistuksiin ja kehitetään heidän osaamistaan, jotta heillä on paremmat valmiudet uudistusten toteuttamiseen.

Jonna Pulkkinen

Jonna Pulkkinen toimii tutkijana Jyväskylän yliopiston **Koulutuksen tutkimuslaitoksella** Koulutuksen arviointi - tiimissä. Tutkimuksessaan hän on erityisopetusjärjestelmän lisäksi keskittynyt muun muassa nuorten peruskoulun jälkeisiin koulutusvalintoihin ja syrjäytymisen taustalla oleviin mekanismeihin työskennellessään Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamassa Oma linja - hankkeessa.

Lähetä palautetta kirjoittajalle: jonna.pulkkinen@jyu.fi

Lue lisää:

Väitöskirja: *Reforming policy, changing practices? Special education in Finland after educational reforms.*

Kuvat: Martti Minkkinen

[Edellinen](#) | [Palaa pääsivulle](#)

0 kommenttia